

Lausuntopyyntö työryhmämietinnöstä koskien hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamiseksi

Khall 18.02.2025 § 61
99/03.02/2025

Valmistelija

Kunnanjohtaja Timo Kurula, hallintojohtaja Sanna Pohjola,
kehittämisasiantuntija Katja Kaunismaa

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 20.2.2024 työryhmän valmistelemaan hankintalainsäädännön muutosta pääministeri Orpon hallituksen hankintalakiin liittyvien hallitusohjelmakirjausten mukaisesti. Työryhmä sai työnsä valmiiksi 30.11.2024 ja luovutti hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksensa työ- ja elinkeinoministeriölle tammikuussa 2025.

Uudistuksella hallitus haluaa edistää markkinoiden toimivuutta, lisätä kilpailua ja kilpailuneutraliteettia sekä huomioida huoltovarmuuteen liittyviä tarpeita julkisissa hankinnoissa. Hankintojen tehostamisella tavoitellaan merkittäviä kustannussäästöjä keskipitkällä aikavälillä. Tavoite on lisätä yritysten edellytyksiä osallistua julkisen sektorin tarjouskilpailuihin.

Hallitusohjelmakirjausten toteuttamisen lisäksi mietinnössä esitetään tehtäväksi hankintalakiin ja erityisalojen hankintalakiin sekä rikosrekisterilakiin eräitä säädöshuoltoon liittyviä muita muutoksia.

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksen muotoon valmistellusta työryhmän mietinnöstä. Lausunto annetaan Lausuntopalvelu.fi -palvelussa 11.3.2025 mennessä.

Lait on tarkoitettu tulevan voimaan 1.1.2026.

Lausuntopalaute on myös tärkeä osa varsinaisen hallituksen esityksen valmisteluun kuuluvaa vaikutusarviointia.

Hankintalain uudistamiseen tähtäävässä työryhmämietinnössä erityinen uusi tiukentuva normi on mietinnössä esitetty sidosyksiköiden vähimmäisomistukseen liittyvä edellytys. Tämä säätäisi mm. kuntien yhdessä omistamien yhtiöiden käyttöä niin, että hankkiakseen palveluita omistamaltaan osakeyhtiöltä tai muulta yhteisöltä kunnan tulisi omistaa siitä vähintään 10 prosenttia. Esitetty lainmuutos aiheuttaisikin merkittäviä toiminnallisia muutoksia monien peruspalveluiden hankinta- ja järjestämistapaan useissa kunnissa.

Kuntaliitto on jättänyt työryhmämietintöön tältä osin eriävän mielipiteen, kuten myös monet muut työryhmässä edustettuina olleet organisaatiot. Mikäli mietintö etenee lainsäädäntöön sellaisenaan ilman muutoksia, tulee kuntien palveluiden hankinta jatkossa muuttumaan. Lapissa muun muassa ICT-palveluiden tarjonta on vähäistä ja esitetty muutos vaikeuttaisi kyseisten palveluiden hankintaa. Poikkeuksia tarvitaan ehdottomasti ja kannatamme LapIT:n omassa lausunnossaan esiin nostamia mahdollisia poikkeuksia. Erityisen huolettaa pienten kuntien tilanne, mikäli hankintalakiesitys menee sellaisenaan läpi. Osaamista kilpailutuksiin, ICT-palveluiden järjestämiseen ja tietohallinnon kehittämiseen on hyvin niukasti tai ei laisinkaan. Kyber- ja tietoturva on vaarassa rapautua, mikäli siihen ei pystytä investoimaan ja pitämään sitä ajan tasalla. Sirpaleinen malli on aina hyvin haastava, sillä kukaan ei ota kokonaisvastuuta.

Kittilän kunnan lausuntoluonnoksessa on hyödynnetty Kuntaliiton ja LapIT:n lausuntoluonnoksessa esitettyjä linjauksia ja näkemystä. Kunnan lausuntoluonnos on rakennettu niin, että se vastaa lausuntopyynnössä esitettyihin täsmällisiin kysymyksiin:

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä?
Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

- Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

- Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?
 - o Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?
 - o Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)
 - o Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?
- Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?
 - o Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?
- Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiinne? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

- Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Muut huomiot

Linkki hankintalain uudistamishankkeeseen:
<https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM014:00/2024>

Esittelijä

Kunnanjohtaja Kurula Timo

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää hyväksyä etukäteen asetettuihin kysymyksiin laaditun lausuntoluonnoksen työryhmämietinnöstä koskien hallituksen esitystä hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamiseksi.

Kunnanhallitus päättää valtuuttaa kunnanjohtajan ja hallintojohtajan täydentämään etukäteen asetettuihin kysymyksiin annettuja vastauksia sisällöllisesti sekä tekemään lausuntoluonnokseen oikaisuluonteisia sekä muita mahdollisia teknisiä korjauksia ennen sen lähettämistä lausuntopalvelu.fi –osoitteeseen.

Päätös

Esitys hyväksyttiin.